

2_margrete_1.mp3

Når man kigger på kongerækken, som er den her liste over konger fra forskellige tider, så står der navne som blandt andre Harald Blåtand, Knud den Hellige og Erik Klipping. Det er altså alle sammen drengenavne. Men hov, kigger man godt efter, så står der faktisk også to pigenavne. Margrete den 1. og Margrethe den 2. Margrethe den 2. er den dronning, vi har nu, og Margrete den første, det er hende, vi skal høre i det her afsnit.

På det tidspunkt Margrete den 1., har konger og dronninger meget mere magt end i dag. De kunne altså bestemme en hel masse, og Margrete den 1. hun har meget magt og succes. Hun er Danmarks første dronning, der bestemmer over landet og ikke bare Danmark, men også Norge og Sverige. Og så er det også noget med at hun bliver gift, da hun kun er ti år gammel. Hvad det går ud på, kan du høre mere senere.

Mit navn er Rikke Mia, og jeg vil gerne blive lidt klogere på Margrete den 1., og jeg mødes med en der ved en masse om hende.

Hej, jeg er Vivian Etting, og jeg er museumsinspektør på Nationalmuseet, og der arbejder jeg meget med Middelalderen.

En tid med slotte, riddere, konger og dronninger og allervigtigst, så er det også den tid, Margrete lever i.

En forårsdag i 1353 blev den lille Margrete født på et middelalderslot i Danmark. Margrete er vaskeægte prinsesse, for hendes far er nemlig konge, Valdemar Atterdag.

Hun er den yngste af en børneflokk, men der kun er kun tre af dem, der når at blive voksne. Der er flere, der dør, så det har været hårdt, men nu har en storebror og en storesøster.

Dengang tilbage i middelalderen, vidste man ikke lige så meget om at bekæmpe sygdomme, som vi gør i dag, var flere af Margrethes søskende døde desværre. Men hun har altså en storesøster og en storebror.

Når man er prinsesse eller ej prins på det her tidspunkt, så er man jo en del af det politiske magtspil, så den lille Margrete hun er kun seks år gammel, da hun bliver forlovet med den norske kong Håkon, og de bliver så gift, da hun er ti år gammel.

Stop lige en gang, så prinsesse Margrete bliver altså forlovet med den 18-årige norske kong Håkon, da hun selv er seks år gammel, og så bliver hun gift med ham, da hun er ti år. Det virker altså ret mærkeligt.

Men den her gang i middelalderen handler det altså ikke om kærlighed, men om et politisk magtspil, som betyder, at kongerigerne i Danmark og Norge gerne vil bestemme så meget som muligt. Så hvorfor ikke bare blive venner og arbejde sammen? Det gør man altså ved at prinsesse Margrete bliver gift med den norske kong Håkon. Og fordi det netop ikke handler om kærlighed, men mere er en aftale mellem landene, så betyder det her med alderen ikke rigtig noget. Og selv om det virker mega underligt i vores øjne i dag at blive gift som 10-årig, så er det faktisk ikke så usædvanligt i middelalderen.

Så skulle han jo flytte til Norge og var sådan en lille, kan man sige, barkedronning i Norge. Hun blev født til det kongelige slot Akershus i Oslo.

Den lille Margrete skal flytte fra sine forældre i Danmark og nu bo på et slot i Norge sammen med den norske kong Håkon, hendes nye mand. Håkon har nok ikke brugt så meget tid sammen med Margrete i starten. De er jo ikke rigtig på samme alder, og mon ikke han havde nogle kongelige ting at se til. Margrete blev i stedet opdraget til at være dronning. Blandt andet hvordan hun skulle opføre sig, læse og skrive og lære Norge at kende. Sådan går tiden, og Margrete bliver 17 år.

Man forventede jo, at en dronnings, hvad skal man sige, i virkeligheden vigtigste opgave, det var, når hun blev gift med en konge, og så var det at føde en søn, der kunne overtage tronen efter faren. Da hun var 17 år gammel, så blev hun gravid og føder deres lille dreng, en prins der bliver kaldt for Olav, og han bliver så deres eneste søn.

Da hendes far Valdemar Atterdag, der jo er konge af Danmark, han dør i 1375. Og så står man pludselig i den situation, at ham der skulle efterfølge kongen, altså Margretes

storebror, som hedder Christoffer, han var faktisk død. Så man stod han stod i den situation om, hvem skulle efterfølge Valdemar Atterdag på den danske trone. Og så henvendte man sig til dronning Margrete og kong Håkon, fordi de havde født den her lille søn, og han bliver så valgt til at efterfølge sin morfar på den danske trone.

Da Margretes far, Valdemar Atterdag, dør, er Margrete den eneste tilbage af sin søskende, der er i live. Dengang var man jo som sagt ikke så kloge til at bekæmpe sygdomme som i dag og flere døde, altså inden de blev gamle.

På det her tidspunkt har en konge en del mere magt end i dag, men kongen regerer altså ikke enevældigt, det vil sige alene, men sammen med det, der hedder Rigsrådet. Rigsrådet er en flok af landets øverste gejstlige, altså personer fra kirken og medlemmer af højadelen, som er personer, der ofte har meget magt og penge.

Det er altså ikke kongen, der alene bestemmer alting. Det gør han sammen med Rigsrådet, men når man har et kongerige, så er det vigtigt at have en konge.

Margrete for løst det på en smart måde. Hun får sin søn Olav, som på dansk bliver kaldt Oluf, udnævnt som konge i Danmark.

Men Oluf er kun fem år. En konge på fem år, der skal bestemme alting. Prøv lige at forestille jer det. Hvis jeg kunne bestemme over hele Danmark som femårig, så ville jeg sige, at det skulle være juleaften hver dag, at man kan få gratis is i alle isbutikker, og at man altid måtte sove længe. Ej, selv om det kunne være sejt, så kan femårig selvfølgelig ikke være rigtig konge. Så selv om han fik titlen som konge, så er det i virkeligheden hans forældre Margrete og Håkon, der styrer landet.

Men han er selvfølgelig blevet oplært som drenge gjorde det på dette tidspunkt, hvis de skulle udfylde en rolle som regent. Det er klart, han skulle selvfølgelig kunne læse og skrive som børn af vigtige familier alle skulle selvfølgelig. Og så er der jo også, ridderfærdigheder, og han skulle lære at slås med sværd og lære krigskunst, strategi osv..

Den femårige Oluf skal opdrages som regent. Det vil sige den, der bestemmer over landet, når han bliver konge. Så han har nok ikke en helt almindelig barndom, hvor han

kan lege og spille fodbold. I stedet skal han lære om alle Danmarks regler, at slås med sværd som en ridder, og hvordan man planlægger at gå i krig.

Og så sker der jo lige i et par år senere i 1380, der dør faren, der dør kong Håkon.

Så nu står den der lille fyr, er han jo pludselig. Han er pludselig konge i to kongeriger, både i Danmark og i Norge, med Margrete nu alene som formynder.

Da Oluf er 10 år gammel, dør hans far, kong Håkon, der er konge af Norge. Så nu er Oluf altså konge af både Danmark og Norge. Men han er jo altså stadig et barn, og derfor er det nu hans mor, den 27-årige Margrethe, der er den eneste formynder for de to lande. Og det vil sige, at det er hende, der faktisk bestemmer, indtil sønnen bliver voksen. Det er lidt ligesom din mor og far bestemmer over dig. Og Margrete, hun er ret god til at styre landene. Hun er nemlig både smart og klog.

Ja, det er så i 1387. Han er jo kun 17 år gammelders, Oluf der, og man tænker "Nu har han en strålende fremtid for sig." Nu har han ligesom lært... Hvad kan man sige? Håndværket. Hvordan man skal agere som konge. De vigtigste ting.

Og så sker der det, at han pludselig dør.

Og det er jo også en katastrofe, fordi så er det både Danmark og Norge, der står uden konge, og så igen til stå med det spørgsmål. "Hjælp, hvad gør vi nu?!"

Åh nej! Så Oluf, der skal være konge af Danmark og Norge, han dør, da han kun er 17 år gammel. Man ved ikke rigtigt, hvad han dør af. Måske en forgiftning? Men i hvert fald er det en katastrofe, og det er meget vigtigt, at landene hurtigt får en ny person, der kan bestemme.

Så sker der det at dronning Margreth, hun skal træffe en meget voldsomt og hurtig beslutning, og der vælger hun at sige, jamen det er mig, der overtager regeringen.

På dette tidspunkt er man vant til, at det er konger, altså mænd, der styrer landet, men det er Margrete altså ligeglads med. Og så siden, så rejste hun rundt i de danske landsdele og blev blev hyldet.

I Sverige har de en tysk konge, der hedder Albrecht af Mecklenburg. Og mange svenskere er faktisk ved at være lidt trætte af ham, og de vil hellere have Margrete ved magten. Men det er ham her Albrecht af Mecklenburg jo slet ikke med på, og der går historier om, at han driller Margrete og kalder hende for kong Bukseløs. Vi ved det selvfølgelig ikke med sikkerhed, men et tarveligt og fjollet navn er det i hvert fald. Der opstår en krig mellem tyskere og svenskere på den ene side, der vil hjælpe den tyske konge Albrecht, og svenskere og hele Margretes hær på den anden side, der vil have Margrete som regent.

Margrethe vinder krigen, og nu har hun magten over både Danmark, Norge og Sverige og faktisk også Færøerne, Grønland og Island, der på det her tidspunkt hører under Norge. Og hvis det ikke skal være løgn, så faktisk også en del af Finland, der hører med til Sverige. Margrethe er altså super magtfuld og en ret dygtig regent.

Som regent, der tror jeg, at Margrete virkelig har sat sig ind i magtens spilleregler. Det er jo også interessant, at hun aldrig gifter sig igen. Hvorfor gør hun ikke det? Fordi hun havde giftet sig med en, så havde hun måtte afgive magten, så hun har valgt ikke at gøre det for at beholde magten. Der er ingen tvivl om, at hun har været super... ja, ambitiøs.

Margrete er ambitiøs, og det vil sige, hun gerne vil gøre det rigtig godt som den, der bestemmer over landene. Selvfølgelig sammen med Rigsrådet, som du hørte om tidligere. Margrete, hun ville ikke afgive magten, og det betyder, hun vil gerne fortsætte med at være den, der bestemmer. Og det er måske også en af grundene til, at hun ikke gifter sig igen, for så kan det være, at hun skal give magten videre til en mand eller en konge. Og det vil hun altså ikke. Men hvis der er noget, Margrete har lært, så er det, at folk pludselig kan dø her i Middelalderen. Og hun har altså brug for en efterfølger, der kan overtage hendes plads, når hun engang selv dør.

Netop for at undgå den situation som er opstået gentagne gange, at hvis hun nu pludselig skulle dø. Altså døden var jo en uhyggelig følgesvend på en helt anden måde dengang, end den er i dag. Så skulle man ikke stå i den situation, man stod i før, men man skulle have en, der kunne træde ind. En som var ligesom klar til at gå over til regeringen.

Her vælger Margrete altså sin storesøsters barnebarn, der faktisk hedder Bugislav, men det, synes man, åbenbart er lidt for underligt. Så man kalder ham for Erik af Pommern, fordi han kommer fra et sted i Tyskland, som hedder Pommern og Erik, fordi det er et navn, som er kendt fra alle tre landes kongerækker. Margrete adopterer Erik og hans søster og opdrager ham til i fremtiden at kunne blive konge. Da Erik er 15 år, bliver han kronet som den første konge af både Danmark, Norge og Sverige.

Det hele sker i den svenske by Kalmar. Og dengang kunne man ikke lige tage et billede med sin telefon. Men der er nogen, der har lavet en tegning over, hvordan de tror, det har set ud.

Og der kan man se, at det er den unge Erik af Pommeren, der knæler, og ærkebispens han står foran ham, og så løfter han kronen højt over hans hoved, og det skal så forestille, at det er lige før, han sænker den store unions krone ned på drengens hoved der. Sådan ret fantastisk situation. Og hvis man så ser lidt lidt bag ved, der kan man så se, at det er dronning Margrete, der står, for hun var jo også regent. Hun var medregent, og det ved vi. Det står helt klart i de dokumenter, vi har fra mødet. Der står, at hun skal vedblive med at være regent samtidig med Erik af Pommern. Og så skulle han aflægge Kongeeden, hvor han lover og sværger, at han vil tjene sit folk som en retfærdig konge.

Ud over kroningen og festlighederne, så strikker Margrete det sammen, som hedder Kalmarunionen. Kalmar, fordi det er der, de er. Og union, det betyder en form for fællesskab.

Regeringen skriver sammen med de vigtige mænd fra hele Norden en aftale ned på papir. På det papir står der, at fra nu af skal Danmark, Norge og Sverige høre sammen i et stort fællesskab. De skal have den samme konge, Erik af Pommern, som netop er kronet. Og så skal de have de samme love, altså de samme regler i alle lande.

Erik af Pommern var ikke nogen kompetent konge på nogen måde, og det ender jo altså med, at han blev sparket ud, rent ud sagt. Det gik af ad Pommern til. Det kan man roligt sige,

Selv om Erik er regent, så bliver Margrete ved med at styre de tre lande, og det gør hun faktisk indtil sin død. Derefter så står Erik alene tilbage som konge.

Erik er slet ikke lige så god til at bestemme over landene som Margrete var. For eksempel kræver han alt for høje skatter. Det er sådan nogen penge som almindelige mennesker skal betale til kongen. Og han kan heller ikke rigtig holde sammen på de her tre lande. Folk bliver sure på Erik af Pommern og vil ikke have ham som deres konge. Så han stopper med at være konge, og i stedet kommer der en fyr, der hedder Christoffer den 3. af Bayern, og han bliver konge for de tre lande. Men det er en helt anden historie.

Som jeg nævnte i starten, er Margrete ud over vores nuværende dronning den eneste dame på kongerækken. Altså den her liste over danske regenter gennem tiderne. Og det er også derfor, vores dronning i dag hedder sidder Margrethe den 2.. Og det er altså lidt sjovt at tænke på, at de eneste to damer på kongerækken lige har det samme navn. Og hvem ved, måske kommer der engang i fremtiden en Margrethe den 3., som er ligeså sej som de to første.

Mit navn Rikke Mia Skovdal, og du har lyttet til "Danmarkshistorie for børn", produceret af Talk Town i samarbejde med Nationalmuseet. Vi lyttes ved.